

Bodars pleidooi voor afschaffing van het bijzonder onderwijs

Het onderwijs als breekijzer voor integratie

Tijdens een lezing in Breda pleitte Antoine Bodar, een van Nederlands bekendste priesters, onlangs voor afschaffing van het bijzonder onderwijs, dus ook het katholiek onderwijs. Dat is een opvallende mening voor een overtuigd katholiek, maar Bodar is gewend aan opvallen. Met zijn duidelijke uitspraken, die desalniettemin genuanceerd zijn, haalt hij vaak de voorpagina. Over het verzuilde onderwijsbestel is Bodar duidelijk: 'De verzuiling is voorbij, daar kunnen we wel of niet over jammeren, maar het is voorbij. Basta.'

Wie zijn cv bekijkt, kan haast niet anders dan onder de indruk zijn. Bodar studeerde af op geschiedenis, kunstgeschiedenis en literatuurwetenschap en promoveerde zelfs op filosofie. Zijn huis in Amsterdam - een deel van het jaar verblijft hij in Rome - is meer bibliotheek dan huiskamer. Bodar ging in op de uitnodiging om in Inzicht te spreken over zijn visie op het onderwijs.

Wat was de aanleiding voor u om voor afschaffing van het bijzonder onderwijs te pleiten?

'Het is me al eerder gevraagd. Wat vindt u nu van katholiek rekenen, van katholieke algebra? Dat is natuurlijk onzin, daar komt geen catholicisme bij kijken. Maar de katholieke identiteit komt natuurlijk wel terug in andere vakken, in geschiedenis of filosofie. Ik heb al heel lang de idee dat we af moeten van het onderscheid tussen bijzonder en openbaar onderwijs. Als kinderen uit dezelfde straat in een dorp of stad naar school gaan, waarom is dat dan voor de één een

bijzondere en voor de ander een openbare school? Waarom is er niet gewoon één school, die alle kinderen verplicht les geeft in levensbeschouwing? En dat de school daarnaast ook, naar gelang ouders dat kiezen, katholieke of protestantse godsdienstles geeft, of zeker net zo belangrijk, les in het humanisme. Ik vind het dus wel degelijk van belang dat scholen, naar keuze van ouders, godsdienstles of humanistisch onderwijs geven. Maar het is niet van deze tijd om een hele school op een enkele overtuiging te baseren.'

Toch wordt er ook regelmatig gepleit voor meer aandacht voor de katholieke identiteit op school. Ziet u dat anders?

'In mijn idee is er op school wel degelijk ruimte voor het geloof, maar je moet wel realistisch zijn. De verzuilde samenleving is sinds de Tweede Wereldoorlog geleidelijk verdwenen. Je ziet de verzuiling alleen nog terug in het onderwijs- en het omroepstelsel. Kijk naar de VARA, die was er om de massa te verheffen. Nou, daar merk je niets meer van. In een herzuiling, waar mensen ook wel voor pleiten, zie ik helemaal niets. Dat is ook geen goed burgerschap. Je moet toch met elkaar voortleven. Kijk, we hebben de situatie ook aan onszelf te danken. De realiteit is dat kinderen op katholieke scholen leerden wat goed was aan

Antoine Bodar

Antoine Bodar (64) studeerde onder andere geschiedenis, kunstgeschiedenis, literatuurwetenschap, filosofie en theologie. Hij koos in 1985 voor een leven als priester en was onder andere plebaan van de kathedrale basiliek van Sint Jan in Den Bosch. Op dit moment is hij bijzonder hoogleraar christendom, cultuur en media aan de Universiteit van Tilburg. Hij leeft afwisselend in Rome en Amsterdam. In Nederland geeft hij lezingen en verzorgt hij optredens.

Het onderscheid tussen bijzonder en openbaar onderwijs is niet meer van deze tijd.

alles in het geloof heel letterlijk moet nemen. Goed, dat mag hij natuurlijk zelf weten. En er was die meneer die alles belachelijk maakt, Midas Dekkers. Maar, en ik heb dat nog opgezocht, er is in de katholieke kerk al vanaf 1950 helemaal geen tegenstelling meer tussen de evolutie en de schepping. God kan immers in de schepping ook de evolutie hebben gelegd, nietwaar? Ik hoor ouders wel eens zeggen: "Ik vind dat mijn kind op school leert dat het scheppingsverhaal letterlijk wordt genomen." Dat is natuurlijk te beperkt. Een kind dat straks in de wereld moet staan en van huis uit protestants-christelijk is, moet wel kennis nemen van wat er verder in de maatschappij nog aan de hand is. Daardoor is dat kind ook veel beter van de tongriem gesneden als het een keer met een ander moet debatteren. Het begint bij het ontheologiseren.'

Steeds minder ouders kiezen een school voor hun kind op basis van geloofsovertuiging. Belangrijkere argumenten zijn of de school in de buurt en van goede kwaliteit is. Toch lijken besturen en scholen juist weer meer oog voor hun identiteit te krijgen. Begrijpt u die beweging?

'Het is een verkramppt vasthouden aan het verleden. Daar ben ik te liberaal voor. Maar ik begrijp het wel dat mensen weerstand voelen als ze een stadsdeelvoorzitter in Amsterdam-Slotervaart horen zeggen dat er meer islamles op de openbare school moet worden gegeven. Als ik, niet aanmatigend bedoeld, niet gewend zou zijn om erover na te denken, zou ik ook denken: Warempel, we zijn toch nog altijd een joods-christelijke, humanistische verlichtingscultuur. De moslims zijn er pas net bijgekomen en ze zijn maar vijf procent van de hele bevolking. Maar je ziet juist aan het islamitisch onderwijs, dat sterk gesegregeerd is, wat er niet klopt aan het verzuilde systeem. Het is niet in het belang van islamitische kinderen om alleen maar met geloofsgenoten op te groeien. Bovendien neemt die scheiding tussen allochtoon en autochtoon hand over hand toe, vermits wij geen kinderen krijgen en zij wel.'

het boeddhisme en wat eventueel nog deugde aan het protestantisme. Maar je leerde vooral wat er niet deugde aan de katholieke kerk. Daar heb je natuurlijk geen bijzonder onderwijs voor.'

Hoe reageert men in uw eigen kring op uw pleidooi?

'Een aantal jaren terug heb ik al een keer op het ministerie meegesproken over de toekomst van het onderwijs. Ik heb toen, overigens als enige, gevraagd of het niet de hoogste tijd was om het bijzonder onderwijs overboord te zetten. Dat werd me op zijn zachtst gezegd niet in dank afgenomen, ik werd min of meer uitgelachen. Toch zijn het verworvenheden van de negentiende eeuw, die nu gewoon over zijn. Dat is iets waar men met name in CDA-kringen maar niet aan wil. Ik heb een keer, in Rome, gedebatteerd met mevrouw Van der Hoeven. Die wilde er helemaal niets van weten.'

De politieke realiteit in Den Haag is dat er nauwelijks ruimte is om artikel 23 van de grondwet, waarin het verzuilde onderwijsstelsel is verankerd, te bediscussieren.

'Dat vind ik onterecht. Maar ook de discussie in de media is vaak te ideologisch. Laatst zag ik bij Pauw en Witteman een uitzending over de evolutie en de schepping. Daar zat een heel extreme meneer, die meent dat hij

'Er moet een beweging op gang komen om de verzuiling in het onderwijs op te heffen. Nu we aan het eind van de maatschappelijke verzuiling zijn gekomen, word ik hier steeds stilliger in. Zelfs bijna idealistisch. Als je wilt integreren en één samenleving wilt worden, dan kan het niet anders dan dat je het onderwijs daarvoor als breekijzer hanteert.' ●